

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»  
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ**

**ПЕТРИК ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА**

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ В  
БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ»  
(на матеріалах Фінансового відділу Бобровицької районної державної  
адміністрації)**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

**АВТОРЕФЕРАТ  
Кваліфікаційної роботи  
На здобуття освітнього ступеню «магістр»**

Чернігів-2020

Кваліфікаційною роботою є рукопис

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, Національного університету «Чернігівська політехніка» Міністерства освіти і науки України

**Науковий керівник:** к.е.н., доцент **Гнедіна Катерина Володимирівна**,  
Національний університет «Чернігівська політехніка»

**Рецензент:** Маргасова Вікторія Геннадіївна, д.е.н., професор

Захист відбудеться «21» грудня 2020 р. о 09.00 год. на засіданні екзаменаційної комісії у Національному університеті «Чернігівська політехніка»

Завідувач кафедри  
бухгалтерського обліку,  
оподаткування та аудиту, к.ф.-м.н., доцент

**М. Є. Юрченко**

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Актуальність теми.** Однією з найважливіших складових економіки України є її бюджетна система й бюджетний процес. Вони мають суттєвий вплив на формування державних балансів, стан прогресу процесів в економіці, і найголовніше – якість забезпечення населення суспільними благами. Звідси випливає глобальна потреба у прогнозованому, перманентному, своєчасному і повному забезпеченні поповнення бюджетних резервів, здійснення видатків на передбачені заходи, їх програмно-цільове спрямування та раціональне використання державних асигнувань у всіх сферах господарювання. Виникає необхідність в ефективній організації обліку та контролю доходів і видатків бюджетних установ. Удосконалення організації бухгалтерського обліку на бюджетних установах дозволить достовірно та конкретно оцінити стан отримання надходжень і раціональність здійснення видатків, що, в свою чергу, становитиме підґрунтя, на основі якого можна приймати управлінські рішення для підвищення ефективності використання державних коштів.

**Мета виконання кваліфікаційної роботи** - дослідити організацію обліку та контролю доходів та видатків бюджетних установ та надати пропозиції щодо удосконалення цього процесу.

Для досягнення поставленої мети у роботі було поставлено та вирішено такі **завдання**:

1. Визначити сутність доходів та видатків бюджетних установ, їх класифікацію;
2. Розкрити особливості організації обліку та контролю доходів і видатків бюджетних установ;
3. Висвітлити нормативно-правове регулювання діяльності та обліку доходів і видатків бюджетних установ;
4. Розкрити тенденції та проблеми розвитку бюджетних установ в Україні;
5. Надати фінансово-економічну характеристику фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації;
6. Надати характеристику системи бухгалтерського обліку та контролю фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації;
7. Розкрити особливості організації обліку доходів та видатків фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації;
8. Провести аналіз доходів та витрат фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації;
9. Визначити напрями удосконалення системи бухгалтерського обліку в бюджетній установі;
10. Запропонувати заходи із вдосконалення бухгалтерського обліку та контролю доходів та видатків бюджетної установи;
11. Визначити шляхи підвищення ефективності діяльності бюджетної установи.

**Об'єкт дослідження** - теоретичні, методичні та практичні аспекти організації обліку та контролю доходів і видатків бюджетних установ.

**Предметом дослідження** є процес організації обліку та контролю доходів і видатків Фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації.

**Методи дослідження.** Для розкриття теми кваліфікаційної роботи використано такі методи дослідження: теоретичного узагальнення – для розкриття сутності поняття доходів і видатків бюджетної установи та їх класифікації; графічний - формування таблиць та рисунків; синтезу – при дослідженні системи обліку й аналізу фінансового стану установи; аналізу, порівняння – при вивченні динаміки та структури доходів і видатків бюджетної установи; достовірність висновків підтверджено обраними загальнонауковими засадами і фундаментальними положеннями, які включають методи системного і порівняльного аналізу.

**Практична цінність** отриманих результатів полягає у запропонованому комплексі заходів з удосконалення процесу організації бухгалтерського обліку та контролю доходів та видатків Фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації.

Апробація результатів роботи. Основні положення і результати дослідження доповідалися та обговорювалися на VI Міжнародній науково-практичній конференції «Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку» ( м. Чернігів, 27 листопада 2020 року ).

**Публікації.** За результатами дослідження опубліковано тези доповіді:

1. Петрик О. М. Особливості організації внутрішнього контролю в бюджетних установах. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз та аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку: VI Міжнародна науково-практична конференція, Чернігів: НУ "Чернігівська політехніка", 2020. 128 с. С.44-46

**Обсяг і структура роботи.** Кваліфікаційна робота виконана на 86 сторінках друкованого тексту. Вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Містить 6 рисунків, 6 таблиць, 10 додатків. Список використаних джерел налічує 70 найменувань поданих на 7 сторінках.

## ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі визначена актуальність кваліфікаційної роботи, розкрито мету та завдання, об'єкт та предмет, висвітлені інформаційна база, практична цінність, інформація про апробацію результатів дослідження та публікацію, структура роботи.

У першому розділі роботи «Теоретичні основи обліку доходів та видатків бюджетних установ» розкрито сутність понять «доходи» та «видатки» бюджетних установ, розглянуто їх класифікацію, з'ясовано особливості організації обліку та контролю доходів і видатків бюджетних установ, здійснено огляд нормативно-правового забезпечення регулювання організації обліку доходів і видатків у бюджетних установах.

Доходи та витрати організації створюють рух грошових коштів, який здійснюється з метою забезпечення ефективної діяльності установи, спрямоване на максимальне вигідне надання суспільних благ, товарів, робіт, послуг і т.д. Доходи бюджетних установ - сума коштів, отримана бюджетною установою у вигляді надходжень загального та спеціального фонду з державного та/або місцевого бюджетів; призначена для забезпечення бюджетних програм, які попередньо узгоджені кошторисом установи. За рахунок доходів місцевих бюджетів фінансуються найбільш значні заходи держави в галузі освіти, охорони здоров'я, соціального захисту. Бюджетні установи розпоряджаються грошовими коштами держави з двох основних визначених фондів – загальний та спеціальний. Видатки – це сума коштів, витрачених бюджетними установами в процесі господарської діяльності в межах сум, установлених кошторисом – головним плановим та фінансовим документом, що визначає обсяг, цільове призначення та поквартальний розподіл коштів. Видатки – це державні платежі, що не підлягають поверненню (не створюють і не компенсують фінансових вимог). Контроль за видатками бюджетних установ відбувається шляхом розмежування і порівняння затверджених кошторисних видатків на певний бюджетний період і зобов'язань, що були нею здійснені протягом бюджетного року.

**У другому розділі роботи «Організація обліку та контролю доходів і видатків Фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації»** розглянуто тенденції та проблеми розвитку бухгалтерського обліку бюджетних установ в Україні, надано фінансово-економічну характеристику, наведено організацію обліку та контролю доходів і видатків, надано характеристику системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, проведено аналіз доходів та видатків фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації.

Фінансовий відділ Бобровицької районної державної адміністрації є структурним підрозділом районної державної адміністрації, що утворюється головою районної державної адміністрації. Фінансовий відділ підпорядкований голові районної державної адміністрації, а також підзвітний та підконтрольний Департаменту фінансів обласної державної адміністрації.

Обліковий апарат побудований за структурою першого типу, тобто бухгалтерія складається із секторів. Такими секторами є: облік грошових коштів, облік заробітної плати, облік розрахунків з постачальниками та ін.. Фінансовий відділ Бобровицької районної державної адміністрації веде облік вручну, без застосування автоматизованих бухгалтерських програм, оскільки кількість операції в установі невелика і потреби в застосуванні спеціальних програм немає. Бухгалтерський облік у фінансовому управлінні, як і в будь-якій бюджетній установі ведеться за допомогою меморіальних ордерів.

Фінансовий відділ Бобровицької районної державної адміністрації для забезпечення свого функціонування отримує доходи шляхом бюджетних асигнувань з державного бюджету. Протягом досліджуваного періоду спостерігається поступове зменшення доходів установи. Так у 2018 році порівняно з 2017 роком грошові надходження скоротилися на 71%, а у 2019 році загальні доходи фінансового відділу становили менше 10% від минулорічного бюджету. Такі суттєві зміни відбулися за рахунок отримання у

2017-2018 роках субвенцій, які підлягали повному поверненню. Конкретну потребу установи у бюджетних коштах відображає показник «Витрат на виконання бюджетних програм», який залучений зі Звіту про фінансові результати Фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації.

Для забезпечення виконання покладених на установу обов'язків, їй необхідна порівняно невелика сума надходжень, які б могли покрити витрати на оплату праці 11-12 осіб зі штатного розпису даної організації, нарахування на заробітну плату, використання товарів та послуг (в т.ч. комунальних) та інші поточні видатки. Проте щорічно показник «Витрат на виконання бюджетних програм» стрімко знижується, а це змушує керівництво установи приймати заходи, щодо мінімізації усіх можливих видатків. Звідси витікає скорочення штату організації, урізання заробітних плат, економія на послугах. Середньорічна заробітна плата одного працівника Фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації протягом останніх трьох років зменшилась майже на 40%.

У третьому розділі роботи **«Напрями удосконалення системи організації обліку та видатків Фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації»** надано рекомендації щодо удосконалення системи бухгалтерського обліку в бюджетній установі, запропоновано заходи із вдосконалення бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю доходів та видатків, визначено напрями підвищення ефективності діяльності бюджетної установи.

Бухгалтерський облік бюджетних установ суворо регулюється законодавством на державному рівні. Серед таких суб'єктів державного сектору є Фінансовий відділ Бобровицької районної державної адміністрації. Ураховуючи те, що дана установа не має права впливу на організацію вдосконалення бухгалтерської системи усіх бюджетних відомств, проте вона може створити необхідні умови для забезпечення свого якомога ефективного, прозорого, інформативного і достовірного обліку. Установі доцільно оновити Наказ про облікову політику та врахувати специфіку діяльності. Проведення постійного внутрішнього контролю надасть змогу відслідковувати фінансове становище установи та володіти точною та повною інформацією про показники діяльності, що, в свою чергу, допомагає при розробці стратегій ефективності здійснення бюджетних програм, збереження державних коштів і підтвердження компетентності працівників організації. Визначення відповідальних осіб за секторами діяльності установи дозволить контролювати виконання обов'язків працівників, що допоможе забезпечувати керівництво (зокрема, голову районної державної адміністрації) найбільш прозорою інформацією щодо виконання робіт.

## ВИСНОВКИ

Проведене дослідження організації обліку та контролю доходів і видатків бюджетної установи на матеріалах Фінансового відділу районної державної адміністрації дозволяє зробити такі висновки:

1. Узагальнюючи наукові підходи до трактування категорії «доходи бюджетної установи» визначено, що доходи бюджетної установи - це частина централізованих ресурсів держави, що необхідні для виконання нею відповідних функцій. Централізовані ресурси держави формуються за рахунок доходів органів державної влади та місцевого самоврядування, які надходять до місцевого бюджету. Видатки – це суми коштів, витрачених бюджетними установами в процесі господарської діяльності в межах сум, встановлених кошторисом.

2. Встановлено, що облік доходів та видатків здійснюється за допомогою Плану рахунків бухгалтерського обліку у державному секторі. Для бухгалтерського обліку доходів (відкритих асигнувань), використовують пасивний рахунок 70 «Доходи за бюджетними асигнуваннями», до якого відкриваються субрахунки: 701 «Бюджетні асигнування розпорядників бюджетних коштів»; 702 «Асигнування державних цільових фондів на утримання апарату». Це пасивні рахунки призначені для обліку джерел фінансування. Облік доходів ведеться окремо за загальним та спеціальним фондами. Бухгалтерський облік видатків бюджетної установи відображається за допомогою рахунку 801 «Витрати розпорядників бюджетних коштів на виконання бюджетних програм», 852 «Витрати за необмінними операціями державних цільових фондів».

3. Визначено, що порядок діяльності та обліку доходів і видатків бюджетних установ регулюється Бюджетним кодексом, Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», рядом Положень бухгалтерського обліку у державному секторі, інструкціями, методичними рекомендаціями, та ін.

4. З'ясовано, що основними проблемами бухгалтерського обліку бюджетних установ є невідповідність у нормативній базі, яка регулює правила ведення бухгалтерського обліку. Утім, уряд приймає кроки щодо вдосконалення системи бухгалтерського обліку, а саме впроваджує Стратегію модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі до 2025 року.

5. Встановлено, що Фінансовий відділ Бобровицької районної державної адміністрації - суб'єкт державного сектору, на діяльність якого покладено обов'язки зі збору, аналізу, планування та розпорядження коштів місцевого бюджету Бобровицького району. Фінансовий відділ Бобровицької районної державної адміністрації в установленому законодавством порядку та у межах повноважень взаємодіє з іншими структурними підрозділами, апаратом районної державної адміністрації, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також органами державної податкової служби, органами державної фінансової інспекції та територіальними органами Державної казначейської служби України з метою створення умов для провадження послідовної та узгодженої діяльності щодо

строків, періодичності одержання і передачі інформації, необхідної для належного виконання покладених на нього завдань та здійснення запланованих заходів.

6. З'ясовано, що обліковий апарат Фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації Бобровицької райдержадміністрації побудований за структурою першого типу, бухгалтерія складається із секторів. Такими секторами є: облік грошових коштів, облік заробітної плати, облік розрахунків з постачальниками та ін. Фінансовий відділ Бобровицької районної державної адміністрації веде облік без застосування автоматизованих бухгалтерських програм. Бухгалтерський облік у фінансовому управлінні, як і в будь-якій бюджетній установі, ведеться за допомогою меморіальних ордерів.

7. Встановлено, що Фінансовий відділ Бобровицької районної державної адміністрації Бобровицької райдержадміністрації отримує асигнування лише з одного бюджету - місцевого. Винятком із загального правила є фінансування незапланованих заходів, пов'язаних із стихійним лихом, епідеміями, ліквідацією втрат від катастроф тощо. У такому разі кошти на покриття витрат виділяються як з місцевих, так і з державного (зокрема з Резервного фонду Кабінету Міністрів України) бюджетів у вигляді субвенцій. Облік доходів, які в кошторисі відносяться до доходів загального фонду державного бюджету, ведеться на субрахунку 701 "Асигнування з державного бюджету на видатки установи та інші заходи". Облік доходів, які установа отримує за спеціальним фондом, здійснюється на субрахунку 7141 "Доходи місцевого бюджету від наданих послуг", тобто надходження, отримані у відповідності до кошторису, як плата за послуги, що надаються фінансовим відділом. Фактичні видатки відображаються в обліку в момент здійснення на підставі актів списання, накладних, актів виконаних робіт тощо. Синтетичний облік фактичних видатків ведеться на субрахунку 804 «Витрати місцевого бюджету», 864 «Умовні витрати місцевих бюджетів». Для аналітичного обліку отриманих асигнувань використовується Картка аналітичного обліку відкритих (виділених) асигнувань, затверджену наказом «Про затвердження форм карток і книг аналітичного обліку суб'єктів державного сектору та порядку їх складання» від 29.06.2017 № 604. Картка ведеться в розрізі КЕКВ окремо за кожним КПКВ.

8. Проаналізовано основні фінансово – економічні показники діяльності Фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації за 2017-2019 роки - загалом у 2018 році відсоток виконання плану за передбаченими програмами становив 98-100%, що говорить про гідне забезпечення бюджетних потреб видатками. Не повною мірою план був виконаний тільки у видатках на оплату комунальних послуг, здебільшого - за природній газ (нестача становила близько 11% від планового показника). У 2019 році стан по виконанню плану видатків Фінансового відділу дещо гірший. Суттєве скорочення надходжень спричинило потребу в коштах, які повинні були покрити видатки на використання товарів та послуг, зокрема оплата за природній газ була профінансована менш, ніж на 34%. Нестача надходжень також зумовила невиконання плану по показниках видатків на оплату некомунальних послуг на 47%, а також видатків на закупівлю предметів, матеріалів, обладнань та інвентарю на 43%. Виконання плану по забезпеченню заробітною платою працівників протягом обох років було стовідсотковим.



9. Запропоновано напрями удосконалення організації бухгалтерського обліку у фінансовому відділі Бобровицької районної державної адміністрації, а саме: оновити наказ про облікову політику (встановити поріг суттєвості, розкрити у наказі методи обліку необоротних активів, упорядкувати найменування посад, а також чисельність працівників бухгалтерії). У додатках дипломної роботи представлений новий удосконалений наказ про облікову політику, у якому виправлені вище зазначені недоліки і який буде більш детально висвітлювати діяльність облікового апарату фінансового управління Бобровицької райдержадміністрації.

10. Визначено шляхи вдосконалення організації бухгалтерського обліку доходів та видатків Фінансового управління Бобровицької районної державної адміністрації:

- Перевести увесь бухгалтерський облік установи на автоматизовану комп'ютеризовану форму у разі збільшення кількості господарських операцій;
- Переглянути Наказ про облікову політику установи, відобразити в ньому невисвітлені питання щодо обліку надходжень та видатків, враховуючи особливості обліку;
- Надавати можливість працівникам бухгалтерського апарату відвідувати лекції або курси підвищення кваліфікації;
- Здійснювати самоперевірку за допомогою розробленої анкети для внутрішньогосподарського контролю доходів і видатків Фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації і відслідковувати дотримання порядку виконання кошторису.

11. Встановлено, що шляхи підвищення ефективності діяльності організації досить обмежені, оскільки фінансовий відділ є неприбутковою установою, немає власних доходів і цілком залежить від місцевого фінансування. Видатки установи протягом останніх років максимально оптимізовані, при цьому отримуваних надходжень не вистачає для покриття цих видатків. Заробітні плати працівників установи з кожним роком стають нижчі, а враховуючи, той факт, що прожитковий мінімум регулярно зростає – персонал працює за винагороду, що є на рівні мінімальної заробітної плати. Розвиток Фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації може бути спрямований на покращення умов праці для персоналу установи. Зокрема, доцільним є:

- Підвищення кваліфікації працівників установи;
- Запровадження системи моральної мотивації персоналу;
- Налаштування позитивної атмосфери в колективі.

Оскільки Фінансовий відділ функціонує за рахунок місцевого бюджету, який вкрай обмежений, а асигнувань з нього не вистачає, щоб покрити навіть основні статі видатків – можна залучити субвенції з державного бюджету на програму підвищення кваліфікації працівників фінансового управління.

## АНОТАЦІЯ

**Петрик О.М. «Організація обліку та контролю доходів і видатків в бюджетних установах» (на матеріалах Фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації).** – Рукопис

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування», освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування». – Національний університет «Чернігівська політехніка». – Чернігів, 2020.

**Мета кваліфікаційної роботи** - дослідити організації обліку та контролю доходів та видатків бюджетних установ, розглянути на конкретному прикладі стан бухгалтерського обліку суб'єкта державного сектору, надати йому рекомендації, та шляхи їх досягнення для забезпечення оптимізації обліку доходів і видатків.

**У першому розділі роботи «Теоретичні основи обліку доходів та видатків державних установ»** розкрито теоретичні основи обліку доходів та видатків державних установ, розглянуто їх класифікацію, з'ясовано особливості організації обліку та контролю доходів і видатків бюджетних установ, здійснено огляд нормативно-правового забезпечення регулювання організації обліку доходів і видатків у бюджетних установах.

**У другому розділі роботи «Організація обліку та контролю доходів і видатків Фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації»** розглянуто тенденції та проблеми розвитку бухгалтерського обліку бюджетних установ в Україні, надано фінансово-економічну характеристику, наведено організацію обліку та контролю доходів і видатків, надано характеристику системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, проведено аналіз доходів та видатків фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації.

**У третьому розділі роботи «Напрями удосконалення системи організації обліку та видатків Фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації»** надано рекомендації щодо удосконалення системи бухгалтерського обліку в бюджетній установі, запропоновано заходи із вдосконалення бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю доходів та видатків, знайдено напрями підвищення ефективності діяльності бюджетної установи.

За результатами дослідження сформульовані висновки, які відповідають поставленим в роботі меті та завданням. Практична цінність кваліфікаційної роботи полягає у заходах, запропонованих для вдосконалення системи бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю доходів і видатків Фінансового відділу Бобровицької районної державної адміністрації.

**Ключові слова:** ДОХОДИ, ВИДАТКИ, ОБЛІК, КОНТРОЛЬ, ОРГАНІЗАЦІЯ, БЮДЖЕТНА УСТАНОВА.